YVES BOT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. február 23.*

**C-614/14. sz. ügy**

**Atanas Ognyanov**
elleni büntetőeljárás

(a Sofiyski gradski sad [szófiai városi bíróság, Bulgária] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal — EUMSZ 267. cikk — A Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikke — Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalma és a kérdést előterjesztő bíróságot terhelő kötelezettségek — A ténybeli és jogi háttér bemutatása — Nemzeti szabály, amely a kérdést előterjesztő bíróságot arra kötelezi, hogy zárja ki magát az ügy elintézéséből amiatt, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság elé terjesztése céljából bemutatta az ügy ténybeli és jogi hátterét — A Charta 47. és 48. cikke”

## I – Bevezetés

1. Az EUMSZ 267. cikkben és a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikkében az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmával kapcsolatban előírt feltételek veszélyeztethetik-e az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 47. és 48. cikkében meghatározott jogok biztosítását?

2. A kérdést előterjesztő bíróságnak ki kell-e zárnia magát az ügy elintézéséből amiatt, hogy az ebben az ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelme keretében bemutatta annak ténybeli és jogi hátterét?

3. Úgy tűnik, hogy a bolgár jogban a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv (Nakazatelno protsesualen kodeks, a továbbiakban: NPK) 29. cikke alapján ez a helyzet.

4. Ugyanis e rendelkezés alapján kérte a szófiai ügyészség (Sofiyska gradska prokuratura) a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) kizárását azzal az indokkal, hogy ez utóbbi a Bíróság előtt jelenleg folyamatban lévő C-554/14. sz. Ognyanov-ügyben [1] benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelme keretében ismertette ezen ügy ténybeli és jogi hátterére vonatkozó „ideiglenes álláspontját”, mielőtt az ügyben határozatot hozott volna, és ezáltal megszegte a pártatlanságra vonatkozó kötelezettségét, továbbá megsértette A. Ognyanov ártatlanság vélelméhez fűződő jogát.

5. A jelen ügyben a Bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy az uniós joggal ellentétes-e az alapügyben szóban forgóhoz hasonló szabályozás.

* Eredeti nyelv: francia.

1 — Az ebben az ügyben és a jelen ügyben benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek ugyanazzal a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) előtt folyamatban lévő jogvitával kapcsolatban merültek fel, amelyekkel kapcsolatban külön-külön ismertetem indítványaimat.

6. Nem tagadom, hogy az előzetes döntéshozatali mechanizmus olykor kényes nehézségeket okozhat valamennyi nemzeti bíróság számára – azok típusától és szintjétől függetlenül –, különösen, ha figyelembe vesszük a bíróság feladatkörével kapcsolatos, nemzeti jogrendszerek közötti különbségeket, amelyek egyébként a legkevésbé harmonizáltak és a leginkább sokfélék.

7. Ugyanakkor a nemzeti bíróság és a Bíróság közötti, az előzetes döntéshozatali eljárás során történő együttműködéssel kapcsolatos széleskörű ítélkezési gyakorlat, valamint az e mechanizmust szabályozó számos rendelkezés nem enged teret semmilyen kétségnek az e kérdésre adandó válasszal kapcsolatban.

8. A ténybeli és jogi háttérnek a C-554/14. sz. ügyben benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében történő bemutatásával a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) csak tiszteletben tartotta az EUMSZ 267. cikkben és a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikkében az előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek a Bíróság elé terjesztése érdekében előírt feltételeket, és ezeket a feltételeket – ha azokat megfelelően alkalmazzák –, nem lehet úgy tekinteni, hogy veszélyeztetik az eljárás tisztességét és a felek alapvető jogait.

9. Az alapügyben szóban forgóhoz hasonló szabályt tehát mellőzni kell.

10. Egyfelől azért, mert egy ilyen szabály megkérdőjelezi az előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapvető feltételeit, amelyeket az EUMSZ 267. cikk és a Bíróság ítélkezési gyakorlata állapított meg, az eljárási szabályzat 94. cikke pedig pontosított.

11. Másfelől azért, mert e szabály végső soron megfosztja a bolgár büntetőbíróságokat attól a lehetőségtől, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszenek a Bíróság elé, és ezzel beavatkozik e bíróságok saját előjogaiba, amelyeket számukra az EUM-Szerződés és a Bíróság ítélkezési gyakorlata elismer.

12. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában a Sofiyski gradski sadnak (szófiai városi bíróság) egyébként semmilyen kétsége nincs az uniós jog fent említett rendelkezéseinek értelmezését illetően.

13. Számomra úgy tűnik, hogy a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) kezdeményezésének célja az, hogy megváltoztassa a bolgár büntetőbíróságnak – sőt akár még a Konstitutsionen sadnak (alkotmánybíróság) is – az előzetes döntéshozatali eljárással kapcsolatos megítélését,[2] és egy olyan szabályozás ellentmondásaira mutasson rá, amelynek alkalmazása azzal a következménnyel járhat, hogy valamennyi bolgár büntetőbíróságot visszatartja attól, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé.

14. A Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) kétségtelenül kiemeli, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem új feladatot jelent a bolgár büntetőbíróság számára az EUM-Szerződéshez csatolt, átmeneti rendelkezésekről szóló 36. számú jegyzőkönyv 10. cikkének (1) bekezdésében előírt korlátozásra figyelemmel.

15. Ugyanakkor, bár az előzetes döntéshozatal iránti kérelem bevezetése új a bolgár büntetőbíróság számára, a bolgár polgári és közigazgatási ügyekkel foglalkozó bíróságok gyakorolják e jogukat, amelyet az ezen bíróságok által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések viszonylagosan nagy száma bizonyít.[3]

2 — Lásd ebben az értelemben: Vatsov, M., „European integration through preliminary rulings? The case of the Bulgarian Constitutionnal Court”, *The preliminary reference to the Court of justice of the European Union by Constitutional Courts, German Law Journal*, 16. kötet, 6. szám, 2015.

3 — Bulgáriában az előzetes döntéshozatali eljárásokkal kapcsolatos jogalkotás és gyakorlat bemutatására vonatkozóan lásd: M. Fartunova bolgár jelentése, in: Coutron, L., „L’obligation de renvoi préjudiciel à la Cour de justice: une obligation sanctionnée?”, Bruylant, Brüsszel, 2014, 145. o.

16. Ebben a tekintetben a polgári eljárásról szóló törvénykönyv (Grazdhanski protsesualen kodeks [4]) a VII. részének 59. fejezetében [5] rögzíti az előzetes döntéshozatali kérelem Bíróság elé terjesztésére vonatkozó valamennyi eljárási szabályt. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmával kapcsolatos 630. cikke az (1) bekezdésében az eljárási szabályzat 94. cikke szerinti meghatározásoknak megfelelően előírja, hogy „[a]z előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek tartalmaznia kell a jogvita tényállásának leírását, az alkalmazandó nemzeti jogot, azon rendelkezésre vagy jogi aktusra való pontos hivatkozást, amelynek értelmezését vagy érvényességének vizsgálatát kérik, azokat az okokat, amelyek miatt a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szükséges az ügy megfelelő megoldása érdekében, valamint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megfogalmazását” [6].

17. Bár az említett 59. fejezetben foglalt szabályok főszabály szerint csak a polgári ügyekben eljáró bíróságokra korlátozódnak, azok alkalmazandóak a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságok előtti eljárásokra is, a közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv (Administrativnoprotsesualen kodeks) [7] 144. cikke alapján.

18. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmával kapcsolatos, az EUMSZ 267. cikkben és az eljárási szabályzat 94. cikkében, valamint a Bíróság ítélkezési gyakorlatában meghatározott követelmények, amelyek egyáltalán nem ismeretlenek a nemzeti jogalkotó és a nemzeti bíróságok számára, a jogi eszköztár részét képezik Bulgáriának az Európai Unióhoz 2007-ben történt csatlakozása óta.

19. Ugyanakkor, bár megértem, hogy egyes büntetőbíróságoknak nehézséget okozhat a számukra új előzetes döntéshozatali mechanizmus, az is tény, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek az EUMSZ 267. cikk szerinti előterjesztése érdekében előírt és az eljárási szabályzat 94. cikkében pontosított feltételek azonosak, függetlenül attól, hogy polgári vagy büntetőügyekre vonatkoznak. Bár az eljárási szabályzat a III. címének 3. fejezetében különleges rendelkezéseket ír elő a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térséggel kapcsolatos ügyekre, ezek a rendelkezések semmiben nem érintik a kérdést előterjesztő bíróságot az e szabályzat 94. cikke alapján terhelő kötelezettségeket.

20. A jogszabályi rendelkezésekre és az ítélkezési gyakorlatra tekintettel – amelyek a nemzeti bíró és a Bíróság közötti, az előzetes döntéshozatali eljárás során történő együttműködésről szólnak – a kérdést előterjesztő bíróság részére adandó válasz tehát semmilyen kétségnek nem enged teret.

21. Következésképpen azt javaslom, hogy a Bíróság állapítsa meg, hogy az EUMSZ 267. cikket és az eljárási szabályzat 94. cikkét a Charta 47. és 48. cikkével összhangban úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti szabály, amely a kérdést előterjesztő bíróságot arra kötelezi, hogy zárja ki magát az ügy elintézéséből amiatt, hogy ez a bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében bemutatta az ügy ténybeli és jogi hátterét.

22. Következésképpen a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) köteles az ilyen szabályt mellőzni.

4 — A továbbiakban: GPK. A GPK angol nyelvű változata elérhető a Varhoven kasatsionen sad (Semmitőszék) internetes honlapján a következő címen: http://www.vks.bg/english/vksen_p04_02.htm#PART_SEVEN__Content of Request.

5 — E VII. rész címe a következő: „Az európai uniós jog hatálya alá tartozó ügyekre vonatkozó különleges polgári eljárási szabályok (2007. július 27-től hatályos)”. Ezen 59. fejezet az „előzetes döntéshozatal iránti kérelmekről” szól.

6 — Nem hivatalos fordítás.

7 — Ez a cikk a GPK másodlagos jelleggel történő alkalmazhatóságát írja elő minden olyan kérdésben, amelyre nem tartalmaz kifejezett rendelkezést.

23. Egyebekben megjegyzem, hogy az EUMSZ 267. cikkel és az eljárási szabályzat 94. cikkével – a tagállamok intézményi és eljárásjogi autonómiájára tekintettel – nem ellentétes az, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság ítélethozatalát követően a feleket újból meghallgatja, új bizonyítást vesz fel, és ennélfogva megváltoztatja az előzetes döntéshozatalra utaló határozata keretében tett megállapításait.

## II – Ténybeli és jogi háttér

24. A jelen ügyben A. Ognyanov bolgár állampolgárt a dán bíróság tizenöt év szabadságvesztésre ítélte rablás és emberölés miatt. A. Ognyanovot egy dán büntetés-végrehajtási intézetben helyezték el 2012. január 10-től 2013. október 1-jéig, amikor a Strasbourgban, 1983. március 21-én kelt, az elítélt személyek átszállításáról szóló egyezmény [8] alapján átadták a bolgár hatóságoknak abból a célból, hogy a büntetésének fennmaradó részét Bulgáriában töltse le. A. Ognyanov átadását követően a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) három kérdést terjesztett előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé a 2008/909/IB kerethatározat [9] 17. cikkének értelmezésével kapcsolatban (C-554/14. sz. ügy).

25. E kérdések előterjesztését követően a szófiai városi ügyészség e bíróság kizárását kérte azzal az indokkal, hogy az ebben az ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem 2–4. pontjában a bíróság ismertette a ténybeli és jogi kérdésekkel kapcsolatos álláspontját, azt megelőzően, hogy ebben az ügyben határozatot hozott volna.

26. A jelen ügyben benyújtott előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az NPK-nak a Varhoven kasatsionen sad (semmitőszék) által értelmezett 29. cikke alapján az, hogy a bíró a végleges határozatának meghozatala előtt ismerteti az ügy érdemére vonatkozó ideiglenes álláspontját, az elfogultság különleges esetét képezi.

27. Elfogultság esetén a bírónak ki kell zárnia magát az ügy elintézéséből, ami először is azt jelenti, hogy az eljárást abbahagyja, másodszor azt, hogy ezt az ügyet az érintett bíróságon más bírókra osztják ki újra, harmadszor pedig azt, hogy a kijelölt új bíróságnak újra kell vizsgálnia az ügyet.

28. Amennyiben a bíró nem zárja ki magát az ügy elintézéséből, hanem folytatja az eljárást, és végleges bírósági határozatot hoz, az hibás lesz, mert „lényeges eljárási szabályok megsértésével” hozták. A felsőbb szintű bíróság ezt a határozatot megsemmisíti, és az ügyet új határozat meghozatala céljából visszautalják valamely másik ítélkező testület elé.

29. A Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) kifejti, hogy az ítélkezési gyakorlat alapján az „elfogultság” szempontját különösen szigorúan kell értelmezni. Ebben a tekintetben többek között arra hivatkozik, hogy ezt az ellenőrzést hivatalból kell lefolytatni, illetve hogy már annak az eljárás ténybeli körülményeire vagy azok jogi minősítésére vonatkozó akár legcsekélyebb jele is automatikusan a bíróság kizárását eredményezi.

30. A Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) példaként a Varhoven kasatsionen sad (Semmitőszék) [10] öt határozatát említi, amelyekben ez utóbbi elfogultság miatt megsemmisítette az elsőfokú bíróságok határozatait.

8 — Ez az egyezmény elérhető az Európai Tanács internetes honlapján. 64 állam ratifikálta, és 1985. július 1-jén lépett hatályba. A tagállamok közül egyedül a Horvát Köztársaság és a Finn Köztársaság nem írta alá.

9 — A kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról szóló, 2008. november 27-i 2008/909/IB tanácsi kerethatározat (HL L 327., 27. o.).

10 — A 352/2008., a 438/2009., a 466/2009., az 527/2009. és a 463/2013. sz. büntetőügyekről van szó.

31. Végül az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy ha a bíró ismertette ideiglenes álláspontját, ez nem csupán azzal a következménnyel jár, hogy ki kell zárnia magát az ügy elintézéséből és/vagy hogy a végleges határozatát hatályon kívül helyezik, hanem ebből következik a fegyelmi vétség miatti fegyelmi felelősségre vonása is. A nemzeti magatartáskódex (Kodeks za etichno povedenie) 2.3. és 7.4. pontja értelmében a bírónak tilos nyilvánosan nyilatkoznia az előtte folyamatban lévő ügy kimeneteléről, illetve tilos ismertetnie ideiglenes álláspontját. Ezenkívül a magatartáskódex 7.3. pontja értelmében a bíró taglalhat alapvető jogi problémákat, de eközben nem utalhat konkrét körülményekre és azok jogi minősítésére.

32. Márpedig a jelen ügyben a C-554/14. sz. ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság nyilvánosan és hivatalosan ideiglenes álláspontot adott ki ezen ügy konkrét körülményeire vonatkozóan.

## III – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

33. Ilyen körülmények között a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„1) Sérti-e az uniós jogot (az EUMSZ 267. cikknek az eljárási szabályzat 94. cikkével, az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. és 48. cikkével összefüggésben értelmezett második bekezdését vagy más alkalmazandó rendelkezéseket) az, ha az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalt követően folytatja az eljárást, és határozatot hoz az ügy érdemében anélkül, hogy kizárná magát az ügy elintézéséből; a kizárás indoka az lenne, hogy a bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben ismertette az ügy érdemére vonatkozó ideiglenes álláspontját (abban a tekintetben, hogy egy bizonyos tényállást megállapítottnak és egy bizonyos jogszabályt e tényállásra alkalmazandónak tekintett)?

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés feltevésére annak feltételezése mellett kerül sor, hogy a tényállásnak és az alkalmazandó jognak az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztése érdekében való megállapítása során tiszteletben tartották a felek bizonyítékok előterjesztéséhez és védelemhez való jogának védelmét szolgáló valamennyi eljárásjogi rendelkezést.

2) Amennyiben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre az a válasz, hogy jogszerű az eljárás folytatása, úgy sérti-e az uniós jogot az, ha:

   a) A bíróság a végleges határozatában teljes mértékben, változtatás nélkül megismétli az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben általa megállapítottakat, és e ténybeli és jogi megoldások tekintetében elutasítja új bizonyítékok előterjesztését és a felek meghallgatását; a bíróság gyakorlatilag csak olyan kérdések vonatkozásában fogadna el új bizonyítékot és hallgatná meg a feleket, amelyeket az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben nem tekintett megállapítottnak?

   b) A bíróság valamennyi jelentőséggel bíró kérdés tekintetében új bizonyítást vesz fel és meghallgatja a feleket, beleértve azokat a kérdéseket is, amelyekkel kapcsolatban már ismertette álláspontját az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben, és végleges határozatában azt a végleges álláspontját ismerteti, amely valamennyi benyújtott bizonyítékon alapul, és amelyet a felek valamennyi érvének megvitatását követően alakított ki, függetlenül attól, hogy a bizonyítékokat az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztése előtt vagy az előzetes döntés meghozatalát követően terjesztették-e elő, és az érveket előtte vagy utána adták-e elő?

3) Amennyiben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre az a válasz, hogy az uniós joggal összeegyeztethető az eljárás folytatása, úgy összeegyeztethető-e az uniós joggal az, ha a bíróság úgy dönt, hogy nem folytatja az alapeljárást, hanem elfogultság miatt kizárja magát az ügy elintézéséből, mert az eljárás folytatása sértené a felek és az igazságszolgáltatás érdekei védelmének magasabb szintjét biztosító nemzeti jogot; mégpedig ha az a kizárás oka, hogy

   a) a bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében, végleges határozatának meghozatala előtt ismertette az eljárásra vonatkozó ideiglenes álláspontját, ami az uniós jog értelmében megengedett ugyan, a nemzeti jog értelmében azonban nem;

   b) a bíróság a végleges álláspontját két jogi aktusban, nem pedig egyben alakítja ki (azt feltételezve, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem ideiglenes, hanem végleges álláspontot tartalmaz), ami az uniós jog értelmében megengedett ugyan, a nemzeti jog értelmében azonban nem?”

34. Észrevételeket terjesztett elő a spanyol és a holland kormány, valamint az Európai Bizottság.

35. Csak sajnálatomat tudom kifejezni amiatt, hogy az alapeljárás felei és a bolgár kormány nem terjesztett elő észrevételeket.

## IV – Elemzésem

36. Az ítélkezési gyakorlat és a jogtudomány kellő mértékben emlékeztetett arra, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás az Unió bírósági rendszerének alapvető eleme, amelynek alkalmazása a nemzeti bíróság feladata.

37. Ahogyan arra a Bíróság a 2/13. sz. véleményében [11] emlékeztetett, az előzetes döntéshozatali eljárásnak „– a bírák közötti párbeszédnek a Bíróság és a tagállami bíróságok közötti létrehozatalával – a célja az uniós jog értelmezése egységességének biztosítása [...], így lehetővé téve az uniós jog koherenciájának, teljes érvényesülésének és autonómiájának, valamint végső soron a Szerződésekkel létrehozott jog sajátos jellegének biztosítását” [12].

38. Az Emberi Jogok Európai Bírósága – amikor az egyik tagállamot elítélte amiatt, mert az egyik nemzeti bíróság nem indokolta meg kellően az előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság részére történő előterjesztésének megtagadását – a Dhahbi kontra Olaszország ítéletben [13] a már megszilárdult ítélkezési gyakorlattal összhangban kiemelte e mechanizmus fontosságát Európában, és véglegesen megerősítette azt, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a nemzeti bíróság hatáskörének szerves részét képezi oly mértékben, hogy ez a bíróság nem gyakorolhatja ezt a hatáskört önkényesen, a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének kockázatával.

11 — EU:C:2014:2454.

12 — A hivatkozott ítélkezési gyakorlat 176. pontja.

13 — 17120/09. sz. ügy. Ebben az ügyben a tunéziai állampolgárságú felperestől az olasz hatóságok azzal az indokkal tagadták meg a családtámogatás megadását, hogy ez a támogatás csak az olasz állampolgárokat és az uniós polgárokat illeti meg. Az olasz bíróságok előtt a felperes vitatta azt az egyenlőtlen bánásmódot, amelyben részesült, és előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság elé terjesztését kérte az egyrészről az Európai Közösségek és azok tagállamai, és másrészről a Tunéziai Köztársaság közötti társulás létrehozásáról szóló euro–mediterrán megállapodás (HL 1998. L 97., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 28. kötet, 187. o.) értelmezésével kapcsolatban, amely tiltja a tunéziai munkavállalók szociális téren történő hátrányos megkülönböztetését. Ez a kérelem eredménytelen volt, mivel a Corte suprema di cassazione (semmitőszék, Olaszország) elutasította azt, és nem terjesztett elő előzetes döntéshozatal iránti kérelmet. A felperes ezért az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordult. Ebben az ügyben ez utóbbinak meg kellett állapítania, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésének a Corte suprema di cassazione (semmitőszék) által történő megtagadása ellenétes-e a tisztességes eljáráshoz való joggal. A korábban hasonló ügyekben kifejtett indokolást megismételve az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította, hogy az 1950. november 4-én Rómában aláírt Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJEE) 6. cikkének (1) bekezdése a nemzeti bíróságok számára indokolási kötelezettséget állapít meg az azon határozatokra alkalmazandó jog tekintetében, amelyekkel az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését megtagadják (31. §).

A – *Az első kérdésről*

39. Az első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikkével, valamint a Charta 47. és 48. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 267. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes egy olyan nemzeti szabály, amely a kérdést előterjesztő bíróságot arra kötelezi, hogy zárja ki magát az alapügy elintézéséből amiatt, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelme keretében bemutatta ennek az ügynek a ténybeli és jogi hátterét, és ezzel nem teljesítette a pártatlanságra vonatkozó kötelezettségét, valamint megsértette az ártatlanság vélelméhez való jogot.

40. Ahogyan azt megjegyeztem, a Sofiyski gradski sadnak (szófiai városi bíróság) egyáltalán nincsenek kétségei a fent említett rendelkezések értelmezését illetően. Erre a kérdésre ugyanis egyértelmű válasz adható egyrészről a jogszabályok és az ítélkezési gyakorlat – amelyek évtizedek óta meghatározzák az előzetes döntéshozatali eljárást –, másrészről pedig az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata alapján.

1. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemre vonatkozó jogszabályok és ítélkezési gyakorlat

41. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikk szoros és közvetlen együttműködési eljárást vezet be a Bíróság és a nemzeti bíróságok között, amelynek révén az előbbi az utóbbiak által eldöntendő jogvita megoldásához szükséges támpontokat nyújt az uniós jog értelmezése terén.[14] A cél az uniós jog elsőbbségének, valamint a rendelkezései egységes értelmezésének biztosítása valamennyi tagállamban.

42. E bíróságok közötti párbeszéd keretében és azok hatásköreinek kölcsönös tiszteletben tartása mellett mindegyik bíróságnak saját kötelezettségei vannak. Ennélfogva ez az igazságügyi együttműködés „mindkét irányban működik”[15]. A Bíróságnak minden tőle telhetőt meg kell tennie annak érdekében, hogy elősegítse az előterjesztő bíróságok számára az uniós jog megfelelő értelmezését és alkalmazását – többek között azzal, hogy a lehető legszélesebb lehetőséget biztosítja számukra arra, hogy a Bírósághoz forduljanak[16] –, azonban a nemzeti bíróságoknak is meg kell próbálniuk elősegíteni azt, hogy a Bíróságnak valamennyi szükséges információ és bizonyíték rendelkezésére álljon ahhoz, hogy képes legyen az EUMSZ 267. cikk céljának megfelelően betölteni értelmező szerepét.

43. A Bíróság tehát megköveteli, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmazza a kérdést előterjesztő bíróság által megállapított releváns tényeknek a rövid ismertetését, vagy legalább a kérdések alapját képező tények ismertetését. A kérelemnek tartalmaznia kell továbbá az alapügyben esetlegesen alkalmazandó nemzeti rendelkezések tartalmát és – adott esetben – a vonatkozó nemzeti ítélkezési gyakorlatot.[17]

44. Végül a kérdést előterjesztő bíróságnak ki kell fejtenie azokat az indokokat, amelyek arra vezették, hogy bizonyos uniós jogi rendelkezések értelmezésére vagy érvényességére vonatkozó kérdést terjesszen elő, valamint ismertetnie kell az e rendelkezések és az alapeljárásban alkalmazandó nemzeti szabályozás közötti, általa megállapított kapcsolatot. Ebben a tekintetben meg kell jegyezni, hogy a Bíróság figyelembe veszi a jogvita jellegét e követelmények tiszteletben tartásának értékelése során. A Bíróság így megállapítja, hogy „az [előzetes döntéshozatali kérelem tartalmára vonatkozó] követelmények

14 — Abdallah-végzés (C-144/11, EU:C:2011:565, 9. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); FIRIN-ítélet (C-107/13, EU:C:2014:151, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

15 — A Wahl főtanácsnok által a Venturini és társai egyesített ügyekre vonatkozó indítványában használt kifejezést alkalmazom (C-159/12–C-161/12, EU:C:2013:529, 56. és az azt követő pontok).

16 — Elchinov-ítélet (C-173/09, EU:C:2010:581, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

17 — Debiasi-végzés (C-560/11, EU:C:2012:802, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); Petru-ítélet (C-268/13, EU:C:2014:2271, 22. pont). Lásd továbbá: Abdallah-végzés (C-144/11, EU:C:2011:565, 10. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

könnyebben teljesülhetnek, ha [ez] a […] kérelem egy korábbi előzetes döntéshozatal iránti kérelem folytán már széles körben ismert összefüggésbe illeszkedik”[18]. Ugyanakkor a Bíróság szigorúbb, ha ez a kérelem versenyjogi, illetve közbeszerzésekkel kapcsolatos jogviták keretébe illeszkedik, mivel ez utóbbiakat összetett ténybeli és jogi helyzetek jellemzik.[19]

45. A kérdést előterjesztő bíróság e hatáskörét az igazolja, hogy kizárólag ez a bíróság ismeri közvetlenül az előtte lévő jogvitát, és tartozik felelősséggel az érdemi határozatért.[20]

46. Ezenkívül a ténybeli és a jogi háttér bemutatásán túlmenően a Bíróság megköveteli, hogy a kérdést előterjesztő bíróság fejtse ki azokat az okokat, amelyek miatt úgy véli, hogy az uniós jog értelmezése az alapeljárás megoldása érdekében szükségesnek vagy hasznosnak tűnik számára, ha ezek az okok nem derülnek ki egyértelműen az iratokból.[21]

47. Ezek az elemek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a Bíróság a feltett kérdésre hasznosan és megbízhatóan válaszoljon, miközben értékeli a jogvitát jellemző ténybeli és jogi körülmények összességét. A Bíróság tehát megbizonyosodhat arról, hogy a ténybeli körülmény – amelyen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés alapul – ténylegesen az uniós jog hatálya alá tartozik, a kérdés releváns és nem is hipotetikus jellegű.[22] Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság feladata nem az, hogy tanácsadó véleményeket fogalmazzon meg általános vagy elméleti kérdésekkel kapcsolatban, hanem az, hogy hozzájáruljon a tagállamok igazságszolgáltatásához azzal, hogy hasznosan és megfelelően értelmezi az uniós jogot. A Bíróság ugyanis kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság által rendelkezésére bocsátott tények alapján ítélheti meg az uniós jogi rendelkezés értelmezését és érvényességét.[23]

48. Egyebekben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben foglalt információk alapvetőek a tagállamok kormányai, valamint az egyéb érdekelt felek számára ahhoz, hogy az Európai Unió Bírósága eljárási szabályzatának 23. cikke alapján észrevételeket tudjanak előterjeszteni.[24] Ugyanis az érdekelt feleket csak az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokról tájékoztatják, a kérdést előterjesztő bíróság által a Bíróságnak esetlegesen megküldött nemzeti iratanyagról azonban nem.[25]

49. Ki kell emelni, hogy a Bíróság nem várja el, hogy a kérdést előterjesztő bíróság – még mielőtt előzetes döntéshozatal céljából a Bírósághoz fordulna – elvégezze az igazságszolgáltatási feladata keretében rá háruló valamennyi ténymegállapítást és jogi értékelést.[26]

50. A Bíróság kétségtelenül úgy véli, hogy bizonyos körülmények között előnyös lehet, ha az ügy tényállása világos, és ha a tisztán nemzeti jogi problémákat a kérdések Bíróság elé terjesztésével egyidejűleg rendezik. Ugyanakkor a Bíróság elismeri, hogy kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak eldöntése, hogy az eljárás mely szakaszában kell az előzetes döntéshozatali kérdést a Bíróság elé terjeszteni,[27] mivel itt olyan pergazdaságossági és hasznossági megfontolásokról van szó,

18 — 3D I végzés (C-107/14, EU:C:2014:2117, 12. pont).

19 — A versenyjog területén lásd: Fontaine-végzés (C-603/11, EU:C:2012:731, 15. pont), a közbeszerzések területén pedig: Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino” és társai ítélet (C-113/13, EU:C:2014:2440, 47. és 48. pont).

20 — Debiasi-végzés (C-613/10, EU:C:2011:266, 20. pont); Gauweiler és társai ítélet (C-62/14, EU:C:2015:400, 24. pont).

21 — Foglia-ítélet (244/80, EU:C:1981:302, 17. pont); Talasca-végzés (C-19/14, EU:C:2014:2049, 28. pont).

22 — Példaként lásd: Konstantinides-ítélet (C-475/11, EU:C:2013:542, 61. pont); Mlamali-végzés (C-257/13, EU:C:2013:763, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); Szabó-végzés (C-204/14, EU:C:2014:2220, 22. és az azt követő pontok).

23 — Talasca-végzés (C-19/14, EU:C:2014:2049, 18. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); Gauweiler és társai ítélet (C-62/14, EU:C:2015:400, 15. pont).

24 — Abdallah-végzés (C-144/11, EU:C:2011:565, 11. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

25 — 3D I végzés (C-107/14, EU:C:2014:2117, 9. pont). Lásd továbbá: Pringle-ítélet (C-370/12, EU:C:2012:756, 85. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); D’Aniello és társai végzés (C-89/13, EU:C:2014:299, 17. pont).

26 — Winner Wetten ítélet (C-409/06, EU:C:2010:503, 39. pont); VEBIC-ítélet (C-439/08, EU:C:2010:739, 47. pont).

27 — Lásd többek között: Irish Creamery Milk Suppliers Association és társai ítélet (36/80 és 71/80, EU:C:1981:62, 6. és 7. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

amelyek értékelése ugyancsak kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Ugyanis kizárólag ez utóbbi ismeri közvetlenül az ügyben szereplő tényeket, a felek érveit, tehát ez a bíróság van a legalkalmasabb helyzetben annak megítélésére, hogy az eljárás mely szakaszában van szüksége az uniós jog Bíróság általi értelmezésére.

51. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmára vonatkozó ezen követelményeket a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikke kodifikálta, „amelyről a kérdést előterjesztő bíróságnak – az EUMSZ 267. cikkben létrehozott együttműködés keretében – feltételezhetően tudomása van, és amelyeket *szigorúan* tiszteletben kell tartania” [28].

52. A Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikke a következőket írja elő:

„A Bírósághoz előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések szövegén kívül az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmazza a következőket:

a) a jogvita tárgyának, valamint a kérdést előterjesztő bíróság által megállapított releváns tények rövid ismertetése, vagy legalább a kérdések alapját képező tények ismertetése;

b) az ügyben esetlegesen alkalmazandó nemzeti rendelkezések tartalma, és – adott esetben – a vonatkozó nemzeti ítélkezési gyakorlat;

c) azon okok ismertetése, amelyek miatt a kérdést előterjesztő bíróságban kérdés merült fel egyes uniós jogi rendelkezések értelmezésére vagy érvényességére vonatkozóan, valamint azt a kapcsolatot, amelyet e bíróság e rendelkezések és az alapeljárásban alkalmazandó nemzeti jog között felállít.”

53. Míg e cikk a) és b) pontja a Bíróság elé vitt ügy ténybeli és jogszabályi hátterének bemutatására, addig az említett cikk c) pontja szigorú értelemben véve a határozat indokolására vonatkozik. [29]

54. Ezek a követelmények az Európai Unió Bírósága által a nemzeti bíróságok számára az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésére vonatkozóan megfogalmazott ajánlásokban is szerepelnek. [30] Az ajánlásoknak az előzetes döntéshozatal iránti kérelem formájával és tartalmával kapcsolatos 22. pontjából következik, hogy e kérelemnek „kellően teljesnek kell lennie, valamint tartalmaznia kell valamennyi releváns adatot annak lehetővé tétele érdekében, hogy a Bíróság, valamint az észrevételek előterjesztésére jogosult érdekeltek megérthessék az alapeljárás ténybeli és jogi hátterét”.

55. Ez a 22. pont emlékeztet az eljárási szabályzatnak az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmával kapcsolatos 94. cikkére.

56. Ezek az elemek szükség esetén azt mutatják, hogy az alapügy ténybeli és jogi hátterének bemutatása az előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapvető, mitöbb nélkülözhetetlen eleme, és annak hiánya az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nyilvánvaló elfogadhatatlanságának indokául szolgál. [31]

28 — Lásd: Talasca-végzés (C-19/14, EU:C:2014:2049, 21. pont). Kiemelés tőlem.

29 — Gullotta és Farmacia di Gullotta Davide & C. ítélet (C-497/12, EU:C:2015:436, 17. pont).

30 — HL 2012. C 338., 1. o., a továbbiakban: ajánlások.

31 — Lásd többek között: Debiasi-végzés (C-613/10, EU:C:2011:266); Gauweiler és társai ítélet (C-62/14, EU:C:2015:400, 25. pont).

57. Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy ezeket az eljárási követelményeket az EJEE 16. jegyzőkönyvének [32] 1. cikke átvette a tanácsadó vélemény iránti kérelemnek az Emberi Jogok Európai Bírósága elé terjesztése tekintetében. Ez a cikk ugyanis előírja, hogy a nemzeti bíróságoknak meg kell indokolniuk a kérelmüket, és be kell mutatniuk „az elbírálás alatt álló ügy jogi és ténybeli hátterének releváns elemeit”, amely nélkül a vélemény iránti kérelem elutasítható.

58. Ez a jegyzőkönyv jelenleg még nem lépett hatálya, azonban ennek ellenére megállapítható, hogy az általa bevezetni kívánt ideiglenes véleményre vonatkozó mechanizmust erőteljesen inspirálta az előzetes döntéshozatali eljárás, amely az előzetes döntéshozatali eljárás egyértelmű elismerését bizonyítja, amelynek jellege és működése nem vitatható.

59. E tényezők alapján meg kell állapítani, hogy a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) – azzal, hogy a C-554/14. sz. ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelemben bemutatta az adott ügy ténybeli és jogi hátterét – nem tett mást, mint hogy az EUMSZ 267. cikk alkalmazása során tiszteletben tartotta az uniós jogalkotó és a Bíróság által megállapított szabályokat.

60. Bár ezzel a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) megsérti az NPK szabályait, azonban fontos megjegyezni, hogy az eljárása teljes mértékben összhangban áll az előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek a polgári, illetve közigazgatási ügyekben eljáró bíróságok által történő előterjesztésére vonatkozó nemzeti szabályokkal.

61. Ugyanis ahogyan azt a bevezetőben megjegyeztem, a GPK VII. részének 59. fejezete kifejti az előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság elé terjesztésére alkalmazandó valamennyi eljárási szabályt.

62. A GPK 628–633. cikke ülteti át a bolgár jogba a nemzeti bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem feltételeit és annak hatásait, továbbá különösen az EUMSZ 267. cikk szövegét, valamint a Bíróság ítélkezési gyakorlatát.

63. A GPK 628–629. cikke kifejti azokat a körülményeket, amelyek között a nemzeti bíróságoknak lehetőségük van vagy kötelesek arra, hogy előzetes döntéshozatali kérelemmel a Bírósághoz forduljanak.

64. A GPK 630. cikke az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmára vonatkozó szabályokat határozza meg.

65. E cikk (1) bekezdése nagymértékben megismétli az eljárási szabályzat 94. cikkében, valamint az ajánlások 22. pontjában meghatározott szabályokat, mivel – emlékeztetőül – kifejti, hogy „[a]z előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek tartalmaznia kell a jogvita tényállásának leírását, az alkalmazandó nemzeti jogot, azon rendelkezésre vagy jogi aktusra való pontos hivatkozást, amelynek értelmezését vagy érvényességének vizsgálatát kérik, azokat az okokat, amelyek miatt a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szükséges az ügy megfelelő kezelése érdekében, valamint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megfogalmazását”.

32 — Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által 2013. július 10-én elfogadott jegyzőkönyv. Az e jegyzőkönyvben előírt mechanizmus lehetővé teszi az EJEE-ben részes államok legmagasabb szintű bíróságai számára, hogy tanácsadó vélemény iránti kérelmet intézzenek az Emberi Jogok Európai Bíróságához az EJEE-ben biztosított jogok és szabadságok értelmezésével vagy alkalmazásával kapcsolatos kérdésekre vonatkozóan.

66. Emlékeztetek arra is, hogy bár a GPK VII. részének 59. fejezetében foglalt szabályok főszabály szerint csak a polgári ügyekben eljáró bíróságokra korlátozódnak, azok alkalmazandóak a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságok előtti eljárásokra is, a közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv 144. cikke alapján.[33] A jogtudomány szerint egyébként úgy tűnik, hogy ezeknek a szabályoknak általánosabb, valamennyi bírósági eljárásra alkalmazandó tartalmuk van, és ezen 59. fejezet a bolgár bíróságok – kivéve a Konstitutsionen sadot (alkotmánybíróság) – előzetes döntéshozatalra utaló határozatának nemzeti jogalapját képezi.[34]

67. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmával kapcsolatos, az EUMSZ 267. cikkben, az eljárási szabályzat 94. cikkében, valamint a Bíróság ítélkezési gyakorlatában meghatározott követelmények tehát a jogi eszköztár részét képezik Bulgáriának az Európai Unióhoz 2007-ben történt csatlakozása óta.

68. Az, hogy a C-554/14. sz. ügyben az alapügyben szóban forgó eljárás a büntetőjog hatálya alá tartozik, nem igazolhatja azt, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem mutatja be világosan és kellő mértékben ezen ügy ténybeli és jogi hátterét. Éppen ellenkezőleg, ez a szabály kiegészítő jelleggel érvényesül, amennyiben ez a jogvita szabadságelvonással járó intézkedések meghozatalához vezethet, amelyeket az Unióban a legkevésbé harmonizáltnak számító nemzeti jogszabályok alapján fogadnak el, és amelyek olyan tényekkel kapcsolatosak, amelyeket világosan meg kell magyarázni.

69. A fentiekre tekintettel az előzetes döntéshozatal iránti kérelem polgári, illetve közigazgatási eljárások keretében történő előterjesztését meghatározó szabályok – amelyek az EUMSZ 267. cikkben és az eljárási szabályzat 94. cikkében előírt feltételeket ültetik át – és a büntetőeljárásokra vonatkozó szóban forgó szabály közötti különbség tehát nem igazolt és nem is következetes.

70. Bár a jelen ügyben a szófiai városi ügyészség úgy véli, hogy a C-554/14. sz. ügy ténybeli és jogi hátterének bemutatásával a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) megsértette a Charta 47. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot és az annak 48. cikkében foglalt ártatlanság vélelméhez való jogot, ezeknek az aggályoknak azonban semmilyen alapja nincsen.

71. A kérdést előterjesztő bíróság azon kötelessége, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmét megindokolja és bemutassa a jogvita megértéséhez szükséges valamennyi ténybeli és jogi elemet, az eljárás tisztességét nem megkérdőjelezi, hanem éppen azt biztosítja, feltéve természetesen, hogy az EUMSZ 267. cikkben és az eljárási szabályzat 94. cikkében előírt feltételek megfelelően teljesülnek.

72. A C-554/14. sz. ügyben pusztán az, hogy a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) az előzetes döntéshozatal iránti kérelmében bemutatta a ténybeli és jogi hátteret, nem jelent sem az elfogultságra vonatkozó bizonyítékot, amely őt arra kötelezné, hogy kizárja magát az ügy elintézéséből, sem pedig az ártatlanság vélelmének megsértését.

2. A kérdést előterjesztő bíróság pártatlanságra vonatkozó kötelezettségéről

73. A Bíróságnak és az Emberi Jogok Európai Bíróságának egyaránt meg kellett határoznia az ítélkezési gyakorlatában a Charta 47. cikkében és az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésében biztosított „pártatlan bíróság” fogalmát.[35]

33 — Lásd a jelen indítvány 8. lábjegyzetét.

34 — Lásd: M. Fartunova bolgár jelentése, i. m., 147. o.

35 — Lásd ebben a tekintetben a 6. cikkről szóló útmutatót, amely a http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_FRA.pdf. internetes oldalon érhető el.

74. A Bíróság egyébként a bírói függetlenséget – amelynél az egyik szempont a pártatlanság [36] – az EUMSZ 267. cikk szerinti „bíróság” [37] egyik fogalmi elemévé tette. Ennélfogva a bíróság pártatlanságát az előzetes döntéshozatalra utalás egyik feltételének kell tekinteni.

75. A bíróságot pártatlannak, [38] azaz előítéletektől és elfogultságtól mentesnek [39] kell tekinteni.

76. Az Emberi Jogok Európai Bírósága a bíróság pártatlanságát ezáltal egy szubjektív megközelítés alapján értékeli, amely a bíró személyes meggyőződésének meghatározásából, illetve a magatartásának figyelembevételéből áll, többek között, hogy tett-e tanúbizonyságot személyes előítéletről vagy elfogultságról az ügyben, vagy hogy a hozzáállása ellenséges volt-e. [40]

77. Egyébként egy objektívebb megközelítés alapján a pártatlan bíróság egy olyan bíróság, amely a jogvita megoldásában egyetlen érdeket, nevezetesen a jogszabály szigorú alkalmazását látja. [41] Ennélfogva a bíró személyes magatartásától függetlenül a pártatlanság magában foglalja, hogy a bíróság ellenáll valamennyi külső elemnek és semlegesnek mutatkozik az egymásnak feszülő érdekek tekintetében. [42]

78. A jogalanyok számára a jogos kétség kizárása, valamint a pártatlanság által előidézni kívánt bizalomérzet védelme érdekében (a „justice must not only be done, it must also be seen to be done” elvének megfelelően [43]) a pártatlanság követelménye tehát megköveteli többek között a fórum összetételével, a kinevezéssel, a megbízatás időtartamával, valamint az elfogultsági okokkal, a kizárási okokkal és a tagok elmozdításával kapcsolatos szabályok elfogadását. [44]

79. A jelen ügyben a Charta 47. cikkében szereplő jog esetleges megsértése nem a jogszabályokban előírt feltételekből, hanem a kérdést előterjesztő bíróság magatartásából ered.

80. A szófiai városi ügyészség ugyanis úgy véli, hogy az előzetes döntéshozatal iránti eljárásban felhozott bizonyítékok elegendőek ahhoz, hogy kétség merüljön fel a jogvitát utóbb eldönteni szándékozó Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) pártatlanságát illetően.

81. Azzal, hogy a C-554/14. sz. ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában bemutatta ennek az ügynek a ténybeli és jogi hátterét, a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) ismertette az „ideiglenes álláspontját” azt megelőzően, hogy ebben az ügyben határozatot hozott volna. Az NPK 29. cikke értelmében ez az „elfogultság” különleges esetének minősül, amely miatt a kérdést előterjesztő bíróság köteles kizárni magát az ügy elintézéséből. Ahogyan az a jelen ügyben szereplő előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, már a bíróságnak az eljárás ténybeli körülményeire vagy azok jogi minősítésére vonatkozó legcsekélyebb jele is automatikusan e bíróság kizárását eredményezi.

82. A jelen ügyben ezek az aggályok egyáltalán nem megalapozottak.

36 — TDC-ítélet (C-222/13, EU:C:2014:2265, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 — TDC-ítélet (C-222/13, EU:C:2014:2265, 27. pont.

38 — EJEB, Le Compte, Van Leuven és De Meyere kontra Belgium ítélet, 1981. június 23., A. sorozat, 43. szám, 58. §.

39 — EJEB, Wettstein kontra Svájc ítélet, 33958/96. sz., EJEB 2000-XII, 43. § és Micallef kontra Málta ítélet, 17056/06. sz., EJEB 2009, 93. §.

40 — EJEB, Buscemi kontra Olaszország ítélet, 29569/95. sz., EJEB 1999-VI, 67. és 68. §.

41 — TDC-ítélet (C-222/13, EU:C:2014:2265, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

42 — TDC-ítélet (C-222/13, EU:C:2014:2265, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

43 — Nem csupán igazságot kell szolgáltatni, hanem nyilvánvalóvá is kell tenni ennek megtörténtét.

44 — TDC-ítélet (C-222/13, EU:C:2014:2265, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Lásd továbbá: EJEB, a fent hivatkozott Micallef kontra Málta ítélet, 98–99. §.

83. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának állandó ítélkezési gyakorlatából következik, hogy pusztán az, hogy egy bíró a tárgyalás előtt határozatokat hoz, önmagában nem igazolja a pártatlanságával kapcsolatos aggályokat. Az elfogadott intézkedések hatálya bír jelentőséggel.[45] Ugyanakkor, bár az előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság elé terjesztése bírósági határozatnak minősül, az is tény, hogy ennek keretében az ügy ténybeli és jogi hátterének bemutatása a kérdést előterjesztő bíróság részéről puszta megállapításnak tekinthető, ez a bíróság egyébként semmilyen jogi minősítést nem végez az alapeljárásban szereplő előzetes döntéshozatalra utaló határozat 8. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlattal ellentétben.

84. Meg kell állapítani ugyanis, hogy a C-554/14. sz. ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 2. pontja a „tényállásról”, a 3. pontja a „az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés tárgyához nem kapcsolódó, de az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szükségességét indokoló, alkalmazandó anyagi jogról”, a 4. pontja pedig „az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés tárgyához kapcsolódó, alkalmazandó anyagi jogról” szól.

85. Márpedig e pontok körültekintő vizsgálatát követően megállapítható, hogy azok egyike sem árulkodik a kérdést előterjesztő bíróság részéről fennálló valamilyen előítéletről vagy elfogultságról.

86. E beadvány részletei éppen ellenkezőleg az ügyirat részletes ismeretét bizonyítják, amely álláspontom szerint nem indokolja, hogy e bíróság elfogultságát feltételezzük. Annak ellenére, hogy ez a bíróság előzetesen értékeli a rendelkezésre álló adatokat, az Emberi Jogok Európai Bírósága többször kimondta, hogy nem lehet úgy tekinteni, hogy ez az értékelés előre vetíti a végső értékelést.[46]

87. A fentiekre tekintettel tehát egyik tényező alapján sem lehet arra hivatkozni, hogy a C-554/14. sz. ügy ténybeli és jogi hátterének bemutatásával a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) megszegte a Charta 47. cikkében előírt pártatlanságra vonatkozó kötelezettségét.

### 3. Az ártatlanság vélelméhez való jog tiszteletben tartásáról

88. A Charta 48. cikkében biztosított jog esetleges megsértése ugyancsak nem a jogszabályokban előírt feltételekből, hanem a kérdést előterjesztő bíróság magtartásából következik.

89. A kérdés az, hogy a C-554/14. sz. ügy ténybeli és jogi hátterének bemutatásában a kérdést előterjesztő bíróság indokolása utal-e arra, hogy ez a bíróság az érintett személyt a bűncselekmény elkövetésében bűnösnek tekinti annak ellenére, hogy e személy bűnösségét nem bizonyították.[47] Vitathatatlan, hogy a kérdést előterjesztő bíróság részéről egy ilyen vélemény elhamarkodott kinyilvánítása sértené az ártatlanság vélelmét.[48]

90. Márpedig ebben az ügyben ez a kérdés nem merül fel.

91. Ugyanis a vádlottak ártatlanság vélelméhez fűződő jogát nem lehet kiterjeszteni azokra, akiket a szóban forgó bűncselekmény elkövetése miatt[49] A. Ognyanovhoz hasonlóan bűnösnek találtak.[50]

45 — EJEB, Morel kontra Franciaország ítélet, 34130/96. sz., EJEB 2000-VI, 45. §.

46 — Ugyanott.

47 — Lásd többek között: EJEB, Nerattini kontra Görögország ítélet, 43529/07. sz., 23. §.

48 — Lásd többek között: EJEB, Garycki kontra Lengyelország ítélet, 14348/02. sz., 66. § és Nestak kontra Szlovákia ítélet, 65559/01. sz., 88. §.

49 — EJEB, Phillips kontra Egyesült Királyság ítélet, EJEB 2001-VII, 35. §.

50 — Emlékeztetek arra, hogy A. Ognyanovot szabadságvesztés büntetésre ítélték, miután a dán bíróság által hozott ítéletben megállapított bűncselekmények elkövetése miatt bűnösnek találták.

92. Mindenesetre nem szabad szem elől téveszteni azt, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem egyedüli célja az, hogy ez a bíróság az uniós jogra vonatkozó megfelelő értelmezést kapjon, és az a kérdés, hogy ezen értelmezés alapján az érintett személynek a szóban forgó cselekmények tekintetében az ártatlanságát vagy a bűnösségét kell-e megállapítani, csak e bíróság egyedi és személyes mérlegelésén alapulhat.

93. Az előző megfontolásokra tekintettel álláspontom szerint pusztán az, hogy a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) a C-554/14. sz. ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmében bemutatta ennek az ügynek a ténybeli és jogi hátterét, nem jelent sem az elfogultságra vonatkozó bizonyítékot, amely őt arra kötelezné, hogy kizárja magát az ügy elintézéséből, sem pedig az ártatlanság vélelme elvének megsértését.

94. Így ha az EUMSZ 267. cikkben és az eljárási szabályzat 94. cikkében az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztése érdekében előírt feltételeket megfelelően alkalmazzák, azok nem kérdőjelezik meg a kérdést előterjesztő bíróság pártatlanságát, és nem sértik a Charta 47. és 48. cikkében biztosított ártatlanság vélelméhez való jogot sem.

95. Az elemzésem e szakaszában meg kell állapítani, hogy a Varhoven kasatsionen sad (Semmitőszék) által értelmezett, szóban forgó nemzeti szabály a bolgár büntetőbíróságot akadályozhatja vagy legalábbis visszatarthatja attól, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen elő, és ezzel sérti e bíróság saját előjogait, amelyeket számára az EUMSZ 267. cikk és a Bíróság ítélkezési gyakorlata elismer.

96. Ugyanis e szabály alkalmazása során nemcsak e bíróság kizárása merül fel, hanem fegyelmi szankció is azért, mert a bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában, az EUMSZ 267. cikkben és az eljárási szabályzat 94. cikkében előírt feltételeknek megfelelően bemutatja az ügy ténybeli és jogi hátterét.

97. Arra az abszurd és parodox eredményre jutunk, hogy az uniós jognak megfelelően előzetes döntéshozatali kérelmet előterjesztő bírót tehát a nemzeti szabályozás alapján úgy tekintik, hogy megsérti a feleket megillető alapvető garanciákat.

98. Egyértelmű, hogy az ilyen szabály összeegyeztethetetlen magában az uniós jog természetében rejlő követelményekkel, mivel azzal a hatással jár, hogy csökkenti az uniós jog hatékonyságát azzal, hogy visszatartja a bolgár büntetőbíróságot attól, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé.

99. Márpedig először is a Bíróság az Administrativen sad Sofia-grad (szófiai városi közigazgatási bíróság) által előterjesztett előzetes döntéshozatali kérelemmel kapcsolatos Elchinov-ítéletben [51] emlékeztetett arra, hogy a nemzeti bíróságoknak a legszélesebb jogkörrel kell rendelkezniük arra, hogy az uniós jogot alkalmazzák, mivel az EUMSZ 267. cikk a lehető legszélesebb lehetőséget biztosítja számukra arra, hogy a Bírósághoz forduljanak, ha azt állapítják meg, hogy az előttük folyamatban lévő ügyben az uniós jog valamely rendelkezésének értelmezésére vagy érvényességére vonatkozó, a Bíróság döntését igénylő kérdés merül fel. [52]

100. A Bíróság megállapította, hogy a nemzeti bíróságokat semmilyen jellegű nemzeti eljárási szabály sem akadályozhatja abban, hogy a Bírósághoz forduljanak, emlékeztetve ezenkívül arra, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztése saját előjog, amellyel az első fokon eljáró bíróságoknak az eljárás valamennyi szakaszában tudniuk kell élni. [53]

51 — C-173/09, EU:C:2010:581.

52 — 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

53 — 25. és 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

101. Másodszor emlékeztetek arra, hogy a fent hivatkozott Dhahbi kontra Olaszország ítéletben az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította, hogy ha létezik egy előzetes döntéshozatali mechanizmus, a nemzeti bíróságtól annak megtagadása, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen elő, bizonyos körülmények között érintheti az eljárás tisztességét, és sértheti az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot. Ebben az ügyben ez volt e Bíróság következtetése, amely megállapította, hogy a nemzeti bíróság teljes mértékben önkényes módon, mindenféle indokolás nélkül tagadta meg az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését a Bírósághoz.

102. Ha a nemzeti bíróságnak amiatt kellene megtagadnia az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését, mert e bíróságnak nemcsak a kizárása, hanem fegyelmi szankció is felmerül azért, mert bemutatja az ügy ténybeli és jogi hátterét, ez kétségtelenül az EJEE 6. cikkének megsértését jelenti.

103. A fentiekre tekintettel semmilyen kétség nincs afelől, hogy az uniós joggal és különösen az EUMSZ 267. cikkel, valamint az eljárási szabályzat 94. cikkével ellentétes az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti szabály, amely – ha azt fenn kell tartani – nagyon nagymértékben befolyásolná az előzetes döntéshozatali mechanizmust és ezzel a Bíróság és a nemzeti bíróságok között létrejött együttműködést, továbbá veszélyeztetné az uniós jog elsőbbségét.

104. Azt javaslom tehát, hogy a Bíróság állapítsa meg, hogy az EUMSZ 267. cikket és az eljárási szabályzat 94. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti szabály, amely a kérdést előterjesztő bíróságot arra kötelezi, hogy zárja ki magát az ügy elintézéséből amiatt, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelme keretében bemutatta ennek az ügynek a ténybeli és jogi hátterét.

B – *A második kérdésről*

105. A második kérdésével a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy EUMSZ 267. cikkel és az eljárási szabályzat 94. cikkével ellentétes-e az, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság ítélethozatalát követően a felet újból meghallgatja, új bizonyítást vesz fel, és ennélfogva megváltoztatja az előzetes döntéshozatalra utaló határozata keretében tett megállapításait.

106. Mindenekelőtt az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően kizárólag a nemzeti bíróság feladata annak eldöntése, hogy az eljárás mely szakaszában kell az előzetes döntéshozatali kérdést a Bíróság elé terjeszteni.[54]

107. Bár a Bíróság úgy véli, hogy bizonyos körülmények között előnyös lehet, ha a tisztán nemzeti jogi problémákat a kérdések Bíróság elé terjesztésével egyidejűleg rendezik,[55] ugyanakkor elismeri, hogy a nemzeti bíróság e lehetőség igénybevételére az eljárás során bármikor jogosult, amikor azt helyénvalónak tartja.[56] Ugyanis az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztése időpontjának megválasztását pergazdaságossági és hasznossági megfontolások határozzák meg, amelyeket kizárólag a nemzeti bíróság mérlegelhet, mivel csak ő ismeri közvetlenül az ügyben szereplő tényeket és a felek által előadott érveléseket.

108. Ezen ítélkezési gyakorlaton kívül egyik uniós jogi rendelkezés sem tiltja azt, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatali kérelem előterjesztését követően az előtte folyamatban lévő ügy vizsgálata során megváltoztassa a releváns ténybeli és jogi háttérre vonatkozó értékelését.

54 — Lásd többek között: Irish Creamery Milk Suppliers Association és társai ítélet (36/80 és 71/80, EU:C:1981:62, 7. pont); Sibilio-ítélet (C-157/11, EU:C:2012:148, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

55 — Melki és Abdeli ítélet (C-188/10 és C-189/10, EU:C:2010:363, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 — Elchinov-ítélet (C-173/09, EU:C:2010:581, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

109. Ez az előjog valójában a tagállamok intézményi és eljárásjogi autonómiájából ered, a Bíróságnak tehát nincs hatásköre arra, hogy a nemzeti eljárási szabályok konkrét alkalmazásáról határozzon.

110. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság feladata értékelni a nemzeti rendelkezések tartalmát és azok alkalmazásának módját. Így a Bíróság ítéletét követően a kérdést előterjesztő bíróságnak folytatnia kell az alapügy vizsgálatát a nemzeti jog szervezeti és bírósági eljárási szabályainak megfelelően, és a felek alapvető jogainak tiszteletben tartása mellett.

111. A kérdést előterjesztő bíróság egyetlen kötelezettsége az eljárás ezen szakaszában az, hogy biztosítsa az uniós jog Bíróság általi értelmezésének teljes érvényesülését. Ugyanis a Bíróság által a kérdést előterjesztő bíróság számára adott válaszokat úgy kell tekinteni, hogy azok az uniós jog meghatározó és kötelező erejű értelmezését jelentik, hiszen a Bíróságtól az EUMSZ 267. cikk keretében nem tanácsadó véleményt kérnek.[57]

112. A fentiekre tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság számára azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 267. cikkel és az eljárási szabályzat 94. cikkével – a tagállamok intézményi és eljárásjogi autonómiájára tekintettel – nem ellentétes az, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság ítélethozatalát követően a felet újból meghallgatja, új bizonyítást vesz fel, és ennélfogva megváltoztatja az előzetes döntéshozatalra utaló határozata keretében tett megállapításait, feltéve, hogy biztosítja az uniós jog Bíróság általi értelmezésének teljes érvényesülését.

### C – *A harmadik kérdésről*

113. Abban az esetben, ha a Bíróság úgy ítélné meg, hogy az EUMSZ 267. cikkel és az eljárási szabályzat 94. cikkével ellentétes a szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabály, a kérdést előterjesztő bíróság a harmadik kérdésével lényegében azt kérdezi, hogy az uniós joggal ellentétes-e az, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a szóban forgó nemzeti szabályozást alkalmazva kizárja magát az ügy elintézéséből amiatt, hogy ez a szabály a felek alapvető jogainak egy magasabb védelmi szintjét biztosítja.

114. Másképpen megfogalmazva, az uniós joggal ellentétes-e az, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az uniós joggal ugyanakkor ellentétesnek ítélt nemzeti jogszabályt alkalmaz?

115. Az erre a kérdésre adandó válasz nem enged teret semmilyen kétségnek. A kérdést előterjesztő bíróság köteles az ilyen szabályt mellőzni.

116. Az EUMSZ 280. cikknek megfelelően „[a]z Európai Unió Bíróságának ítéletei […] végrehajthatók”. A GPK 633. cikke egyébként kifejezetten kimondja ezt az elvet.

117. Az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően ugyanis a Bíróság által az előzetes döntéshozatali eljárás során hozott ítélet az alapügy elbírálásánál a nemzeti bíróságra nézve kötelező erejű a szóban forgó uniós jogi rendelkezések értelmezését illetően.[58] Ahogyan azt a jelen indítvány 111. pontjában megjegyeztem, a Bíróság az EUMSZ 267. cikk keretében nem tanácsadó véleményt ad.

57 — Lásd többek között: Kleinwort Benson ítélet (C-346/93, EU:C:1995:85, 24. pont).

58 — Elchinov-ítélet (C-173/09, EU:C:2010:581, 29. és 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

118. Ha a Bíróság azt állapítja meg, hogy az EUMSZ 267. cikkel – amely egy közvetlenül alkalmazandó szabály – ellentétes a szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabály, a nemzeti bíróságnak mellőznie kell e nemzeti szabály alkalmazását oly módon, hogy biztosítsa az uniós jog elsőbbségét, hatékonyságát és egységességét. [59]

## V – Végkövetkeztetések

119. A fenti megállapításokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a következő választ adja a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) által előterjesztett kérdésekre:

1) Az EUMSZ 267. cikket és a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes a szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti szabály, amely a kérdést előterjesztő bíróságot arra kötelezi, hogy zárja ki magát az ügy elintézéséből amiatt, hogy a Bíróság elé terjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelme keretében bemutatta ennek az ügynek a ténybeli és jogi hátterét, mindezt az e rendelkezésekben előírt feltételeknek megfelelően.

A kérdést előterjesztő bíróság az EUMSZ 280. cikkben foglalt elvre tekintettel köteles a szóban forgó nemzeti szabály alkalmazását mellőzni.

2) Az EUMSZ 267. cikket és a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal – a tagállamok intézményi és eljárásjogi autonómiájára tekintettel – nem ellentétes az, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság ítélethozatalát követően a felet újból meghallgatja, új bizonyítást vesz fel, és ennélfogva megváltoztatja az előzetes döntéshozatalra utaló határozata keretében tett megállapításait, feltéve, hogy biztosítja az uniós jog Bíróság általi értelmezésének teljes érvényesülését.

59 — Melki és Abdeli ítélet (C-188/10 és C-189/10, EU:C:2010:363, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); Elchinov-ítélet (C-173/09, EU:C:2010:581, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).